

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΕΝΟΣ ΑΓΙΟΥ*

Ο ΑΙΝΟΣ, τό πιά ψηλό βουνό τῆς Κεφαλλονιάς, σοῦ ἐμπνέει δέος, σάν τόν πλησιάσεις ἀπό κάτω, τότε γίνεται λές ψηλότερος καί χάνεται μέσ, στό οὐρανό. Ὁ γέρο-Αἴνος εἶναι ὁ πρῶτος ἄρχοντας τοῦ νησιοῦ. Καί κανεῖς δέν ἀμφισβητεῖ τήν ἐξουσία του ἐδῶ καί χιλιάδες χρόνια.

Ἐπί τήν πλευρά πού ἔναι ἡ κοιλάδα τῶν Ὀμαλῶν, κάτω στά ριζά του βλέπομε τό μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γερασίμου — καινούργιο σήμερα, ἔπειτα ἀπό τούς σεισμούς, ἐκτός ἀπό τόν ναό πού φυλάσσεται τό ὀλόσωμο λείψανο τοῦ ἁγίου, πού μόνο αὐτός δέν ἔπαθε ἀπολύτως τίποτα. Θά σταθοῦμε ἐδῶ νά προσκυνήσουμε. Δέν λείπουν ποτέ οἱ προσκυνητές. Καί τώρα εἶναι ἀρκετοί. Ἀνάμεσά τους καί μερικοί ξένοι, δυτικοί. Προσκυνοῦν καί τοῦτοι τό σεπτό του λείψανο καί κατεβαίνουν στ' ἀσκηταριό του — τρία— τέσσερα μέτρα κάτω ἀπό τή γῆ ἀπό μιά σιδερένια σκάλα. Περιέργεια, γνώση, ὁ Θεός ξέρει.

Ἐδῶ σέ τοῦτο τό μέρος ὁ Ἁγιος Γεράσιμος κήρυξε τήν ἐπανάσταση κατά τῆς φεουδαρχίας — τό νησί τότε, ὅπως καί τ' ἄλλα τοῦ Ἰονίου, ἦταν βενετοκρατούμενο. Ἡ φεουδαρχία κι ἐδῶ στήν ἀποθηρίωσή της, ὅπως ἀκριβῶς στή Δύση ἀπό ὅπου ἔφτασε καί στά Ἐπτάνησα μέ τούς δυτικούς κατακτητές. Καί ἔρχεται τότε «ὁ μοναχός κυρ-Γεράσιμος ὅς ἐστί ξένος...» ὄχι δηλαδή Κεφαλλονίτης καί ιδρύει τό Κοινόβιό του.

Αὐτή εἶναι ἡ ἐπανάσταση τοῦ Ἁγίου Γερασίμου. Μερικοί, πολ-

* «Ἡ Καθημερινή», 24-9-1989.

λοί ἴσως κουνήσουν περιφρονητικά τό κεφάλι ἢ σηκώσουν ἀδιάφορα τούς ὠμους ἢ ποῦνε τί τρελά πράματα εἶναι αὐτά πού μᾶς λέει αὐτός ἐδῶ. Ἄς προσπαθῆσουν ὁμως νά κατανοήσουν τό πανίσχυρο τοῦτο ὄπλο τῆς ἀσκητικοκοινοβιακῆς μας παράδοσης, τῆς παράδοσης τῆς Ρωμοσύνης, τό Κοινόβιο τήν «ἀκραία» αὐτή μορφή κοινωνικῆς ὀργανώσεως, πού ἡ Ὁρθοδοξία ἀντιπαρέθεσε τότε ὡς ἐθναρχοῦσα καί ἀντιπαραθέτει πάντοτε στόν ὑλόφρονα βίο καί στίς κοινωνικές ἐκτροματικές καταστάσεις πού δημιουργεῖ. Ἄλλά ἄς δοῦμε πῶς βρέθηκε ὁ «κυρ-Γεράσιμος» στήν Κεφαλονιά. Πρῶτα ὁμως δύο λόγια γιά τό βίο του.

Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος γεννήθηκε τό 1506 στά Τρίκαλα τῆς Κορινθίας ἀπό τήν παλαιά βυζαντινή οἰκογένεια τῶν Νοταράδων, ἀρχοντική καί πλούσια. Δέν γνωρίζουμε πολλά γιά τά παιδικά του χρόνια. Οὔτε, καθῶς λένε, τό βαφτιστικό του ὄνομα. Βέβαιο εἶναι πάντως, ὅτι εἶχε ὄλα τά μέσα γιά νά ζήσει μιᾶ ἀνετη ζωή, ἀλλά ἐκεῖνος σέ ἡλικία, περίπου, 20 ἐτῶν φεύγει ἀπό τό σπίτι του «πλοῦτον μισήσας καί δόξαν ρέουσας».

Πρῶτος σταθμός του εἶναι ἡ Ζάκυνθος καί δεύτερος τό Ἅγιον Ὅρος, ὅπου θά μείνει 5, περίπου, χρόνια. Στή συνέχεια, στούς Ἅγίους Τόπους, στά χριστοτόπια, θά μείνει 12 χρόνια. Ἀπό κεῖ θά περάσει στήν Κρήτη καί γιά δεύτερη φορά στήν Ζάκυνθο, ὅπου θά μείνει τώρα ἄλλα 5 χρόνια. Καί τό 1554 περνáει στήν Κεφαλονιά. Συνολικά 27 χρόνια περιπλάνηση σέ τόπους ἀσκήσεως καί προσευχῆς. Στό πατρικό του σπίτι δέν ξαναγύρισε ἢ δέν ἔχομε τέτοια μαρτυρία.

Πῶς ὁμως κατέληξε στήν Κεφαλονιά; Ἡ μᾶλλον πῶς ξαναγυρίζει στή Ζάκυνθο καί ἀπό μιᾶ τόσο μακρόχρονη ἱεραποδημία; Ἐχει τοῦτο σχέση μέ τήν κατάσταση ἐκεῖ, δηλαδή στά Ἐπτάνησα, τοῦ λαοῦ, τίς διώξεις τῶν ὀρθοδόξων ἀπό τούς Λατίνους καί τήν ἀθλιότητα τοῦ φεουδαρχικοῦ κοινωνικοῦ συστήματος; Ἐμεῖς τό πιστεύουμε ἀπολύτως πῶς ἔχει. Ὅτι εἶναι πράξη πνευματικῆς ἀντίστασης κατά τῆς δυτικῆς ἐξαχρείωσης στήν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή.

Τό θέμα τῶν κοινοβίων στήν Κεφαλονιά, ἀλλά, φυσικά, καί σ' ὄλα τά Ἐπτάνησα κατά τήν διάρκεια τῆς φεουδαρχίας, εἶναι πάρα πολύ σοβαρό καί θά πρέπει νά μελετηθεῖ κάποτε σέ βάθος. Ὅσο τώρα γιά τήν πρωτοποριακή περίπτωση τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, τήν

ἐπισήμανε ὁ ἐπιφανῆς λόγιος — καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν π. Γεώργιος Μεταλληνός, ὁ ὁποῖος τόσα ἔχει προσφέρει στήν ἔρευνα τῆς ἱστορίας τῆς Κεφαλλονιάς.

Ἡ μάχη στά Ἐπτάνησα δίνεται ἀπό τίς ἐπάλξεις τοῦ κάστρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Καί «διὰ παντός ἐφύλαξαν πίστιν εἰς τήν πατρίδα, χάριν... εἰς τήν ἀσάλευτον ὑποταγήν τους πρὸς τόν πατριάρχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως» (Γ. Τερτσέτης). Στήν Ζάκυνθο «ἡ ἐθνική συσπείρωση καί συντροφικότητα προνοεῖ ἀπό τά πρῶτα κι ὄλας χρόνια γιά τήν ἴδρυση κοινοβίων, πού δέχονται ἀρρώστους ἢ φτωχοῦς», ὅπως τονίζει ὁ διαπρεπῆς ἐρευνητής, ἱστοριογράφος καί λογοτέχνης, Ζακύνθιος Ντίνος Κονόμος.

Τό ὀρθόδοξο Κοινόβιο, λοιπόν, ἀντιπαρατίθεται στήν φεουδαρχία καί συσπειρώνει τούς ὀρθοδόξους ἐναντίον της.

«Ὁ διδάσκαλος κυρ-Γεράσιμος», ὅπως εἶναι γνωστός ἀπό τίς πηγές, «ὡς ἄσαρκος ἐν σαρκί ἠγωνίζετο» κατά τοῦ δαίμονος τῆς φεουδαρχίας καί τῆς κακοδοξίας τῶν Λατίνων. Τό «διδάσκαλος» ἐδῶ ἔχει καί τήν ἔννοια ὅτι ὁ «κυρ-Γεράσιμος» δίδασκε τά παιδιά τῆς περιοχῆς τῶν Ὁμαλῶν.

Τό Κοινόβιό του, πού εἶναι χτισμένο πάνω σ' ἓνα παλαιό ἐρημοκκλήσι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὀνομάζεται ἀπό τόν ἴδιο «Νέα Ἱερουσαλήμ» καί ἔγινε μέ δικές του ἐνέργειες Σταυροπηγιακό γιά νά ἔχει καλύτερη προστασία ἀπό τούς Βενετούς κατακτητές. Ἀποκτᾶ φήμη, καί ὁ «κυρ-Γεράσιμος», τό ἀρχοντόπουλο τῶν Νοταράδων, πού ἔγινε καλόγερος, ἀγαπᾶται ἀπό ὄλους σάν ἅγιος, σάν ἓνας ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ἡ Κοίμησή του πού ἔγινε τήν ἴδια μέρα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, 15 Αὐγούστου 1579 καί ἡ ἀνακομιδή τοῦ λειψάνου του 20 Ὀκτωβρίου 1581, εἶναι δύο μεγάλα γεγονότα γιά τήν Κεφαλονιά, κορυφαία στήν ἱστορία τοῦ νησιοῦ. Τό λείψανό του βρέθηκε ἀφθαρτο καί μυροβόλο.

Οἱ Λατίνοι ἐφρύαξαν ὅτι τάχα οἱ ὀρθόδοξοι κατασκευάζουν ἅγιους καί ζήτησαν ἀπό τίς ἀρχές κατοχῆς τόν ἐπανεμφανισμό τοῦ λειψάνου. Ἐλείπαν, λέει, κάποιιοι μῆνες γιά τήν κανονική ἀνακομιδή. Ἐτσι τό λείψανο ξαναθάβεται. Κι ὅταν ἔγινε ἡ δεύτερη ἀνακομιδή στίς 20 Ὀκτωβρίου 1582, τό λείψανο ἦταν καί πάλι ἀφθαρτο καί μυροβόλο. Τά θαύματά του στεριώνουν τήν φήμη του ὡς θαυματουργοῦ, «βρῦει ἰάματα». Ὁ Κοινοβιάρχης τῆς Κεφα-

λωνιάς Ἁγίου Γεράσιμου, ἀπό τίς κορυφαῖες στιγμές τῆς ἀσκητικοκοινοβιακῆς μας παράδοσης, τῆς παράδοσης τῆς Ρωμοσύνης, ἔδωσε τήν μαρτυρία του μέ τούς πνευματικούς του ἀγῶνες καί τήν ἀγιότητά του σέ μιά καίρια ἔπαλξη, ὅπως ἦταν τά φεουδαρχικά Ἐπτάνησα τῆς μακρινῆς ἐκείνης ἐποχῆς.